

Tedi d'estiu

per Josep Marí

1

El sollell de juliol sembla posar tot el seu foc damunt la plaça del poble. L'església, pulcra i blanca, n'escampa la resplendor estrident. L'arbre esplèndid que decora un cantó de la plaça no alleuja gaire la visió sufocada; llança l'ombra aplomada sobre el morro de tres cotxes, i just esquitxa de gris la calç del mur més pròxim. A la dreta, delimitant el costat de ponent, hi ha l'estanc i un bar ombrívol, amb una buguenvíllea de flor morada i un palmer graciós que guaita discretament cap al pla i la placeta. Els dos establiments són tancats, en aquesta hora. La gent deu fer la migdiada. Resta oberta la botigabar, al costat nord, que atén la set i la gana dels turistes —pocs, tranquils i acalorats— que vénen de passada. La gent del poble es mou a hores més fresques. Evita l'arda dels camps sota el sol inclement en un exercici d'experta saviesa. Al vespre, potser s'arribaran al poble a comprar quatre coses, a fer un beuret i a jugar al tuti. És el temps de la broma, la conversa i la calma.

2

A la terrassa porticada, ja no hi fa tant de ressol. La llum va girant i allargassant les ombres. És acollidora i fresca, la penombra, darrera les fràgils columnes. A poc a poc el bar s'ha quedat buit. Alguns estrangers que hi han fet parada seguiran l'excursió pels camins fosforescents de pols, però plens de panorames i d'estampes sorprenents. Ells no estan avesats als rostollars bullents ni a les velles parets que sustenten tan diversa verdor de figueres i pins, d'ametllers i oliveres. Passaran per camins alterosos i durs, trobaran plans hortats, mallols que són promesa de bon vi, un antic pou comunal cercuït de canyers i atzavares... Les veles de color ocre destenyit deixen passar, ara i adés, la brisa, i rebaixen la intensitat intrèpida del sol. L'església és ben closa. Només l'obren els diumenges i les festes. El rector té al seu càrrec altres esglésies i parròquies. Les hores avancen lentament per tota la contrada.

3

Vet-lo aquí: és un ca sense nom i sense raça; llargarut, petit i potacurt, de morro esmolat i pèl de color canyella. Té massa anys per fer-se present al primer que arriba. Només de tant en tant baixa els graons de la terrassa per fer una correguda i llançar quatre lladrucs a coneguts i estranys. Deu ser el mínim esforç que li permet de sentir-se un gos com cal. Tan independent ell, tot i que porta anys a la casa, encara hi sembla nouvingut. Pul·lula indi-

ferent entre els seus amos i la clientela, i ells li corresponen amb un idèntic gest d'indiferència. Si el cuc té gana, furga davall les taules, silent, disciplinat, i menjussa d'allò que hi pugui caure: uns bocinets de pa, una pell de sobrassada, un os d'anyell, amb sort. Fa les llesques ben primes, pobra bèstia. Ara el gos s'ha assegut al bell mig de la plaça. Sembla un monument grotesc a la mediocritat animal.

4

L'espatler de les cadires, tirat lleugerament cap endarrera, té l'altura del ballador de la cuixa. El seient,

quadrat i encordat en feixos de quatre, dibuixa una quadrícula de deu forats per banda (altra riquesa de dibuix oferien un temps!). Queda a mitja altura del moble, just fregant el genoll. Les potes de davant sobresurten planes un ditet del seient. Les altres dues són prolongació de l'espàtler, que, a quatre dits de dalt, forma dos plans inclinats cap enfora, a manera de falques, decorats amb dues incisions diagonals. A partir d'aquests remats, dos barrerons: l'inferior divideix per igual la distància entre el seient i el primer barreró. Entre les potes de darrera i les de davant se'n repeteix un altre a un terç de baix. El lligam de les potes en sentit lateral és per sengles travesses encolades al quart inferior. Les potes —verticals, les de davant; lleugerament corbes, les posteriors— són de secció quadrada, d'un gruix que no arriba a tres dits; els barrerons, drets i llisos, són trossos de llistó consistents, iguals de secció i de llargària. La cadira eivissenca és un conjunt de geometria escalonada, molt apta per a la seua funció. Què més voleu d'una cadira?

5

Però no una cadira, sinó una bona gandula, voldria jo dins la negror refrigerada de l'ombra d'alguna figuera. I potser i tot una xarxa per gronxar-m'hi, en l'aquietada cerimònia de la divagació. Allà, enmig del rostollar encès, entre el baf desolador dels camps que s'evaporen, les figueres són oasi de ventura, temple excels de la ment desafanyada, sempre, a l'estiu, terbolosa. ¿D'on treuen, com les parres, la verdor envernissada de les fulles, tan grans com el palmell? De tots els nostres arbres, la figuera és el més reparador quan la canícula ens fa la guitza amb tanta impertinència. Les figueres tenen forma de capellet xinès, però el brancatge és una tortura de colzes i nus retorts que tanmateix cobreix indefectiblement la roda ombrívola que en solem exigir. Els romans de l'imperi sabien bé el que es feien quan importaven figues eivissenques per a l'eros ocult dels paladars. Confits de sucre i mel suspesos en ramelletes que van badant-se en la mateixa vertical dels cagallons de cabra i de la sesta...

6

No fou un llamp ni el càstig bíblic d'un lladre. El manc perdé la mà amb un coet de dinamita. Ja era furtiu el delicte, per això; emperò no intervingué en la pena cap resolució humana. Ho resolgué el destí. El manc, carregat d'anys i d'insofrible xerrera, encara baixa sovent pels penyalars a un tros de mar obscura. Si hom no l'hagués vist en el camí, traginant els ormeigs i el senalló de peix, difícilment podria creure's que, en tan precària disponibilitat de mans, l'home pugui salvar les gegantines parets violàcies de la costa per senderols romputs i esbalçaments de roca. És ben cert que tota mancança s'accontenta amb l'eficàcia exquisida dels altres sentits —o dels altres membres. Els cecs tenen un tacte meravellós, capaç d'explorar amb inequívoc discerniment la forma, la textura i la proporció. El vell manxol de la mà dreta exerceix, amb l'esquerra, la manya i la força d'un home sencèr. Potser més i tot. I ni els conyacs que li quallen l'alè ni la sotragada, per ventura real, amb alguna marfanta no arriben a desbaratar la maquinària àgil i ossuda que un caparrot tronat encara mal governa.

JOSEP MARÍ
Estiu de 1986

Quan t'acostares als meus llavis...

per Francesc Riera Buforn

Quan t'acostares als meus llavis no vares saber des- triar el gust de sang i de terra, de foc i tempesta que els inundava, i no compregueres els moviments espaiats dels silencis. Tu tan sols t'embrigaves dins la humitat del bes còsmic i buidaves l'amor amb el contacte dels cossos; i creies que tot era llum, mentre tot era fosca. No veieres que la meua paraula estava nua i necessitava ser abraça- da, vessar-se de comprensió. Crec que la perforares fins als ossos i la deixares sense cap alè d'esperança.

M'amagares la realitat emboirant-la de promeses que mai no complires i que jo agafava dins el meu cor de sole- dat i les incubava de futur, fins al dia que el demà es feia avui i m'adonava que res no havia canviat. Però tu tornaves amb la teva claror opaca d'estel i cremaves el dolor amb el teu contacte de vidre, i m'omplies de nou amb llàgrimes meves.

Et vaig odiar amb la força de l'olivera que viu per veure exterminar tota la generació de qui l'ha condemnat a viure, i em feria no poder-te fer res. Bullia dins mi la perversió assassina i aixecava les làpides de la maldat, per acabar tapant-les quan tu venies, sempre fugissera de la nit, amb el teu somriure d'aigua salada, com si res no hagués succeït.

Sempre feres del meu temps, temps d'espera i pensa- ment; i em feies solcar una mar de tenebres ple de temors. Vaig viatjar amb vaixell d'aire fins als cràters de planetes inexistents, i em vaig enfonsar dins algues desconegudes, sentint com l'àcid del seu contacte viscos m'esborrava la pell i quedava obert el meu cos al contacte de l'agonia; i cridava, i cridava molt fort però ningú no em sentia. Vaig estar tancat dins la tomba, mort, ofegat per les rates i els cucs que em menjaven, que em rebentaren els ulls en un esclat de colors blaus, i em besaven els llavis amb mossos furtius; i em perdia en plant, però tothom ho ignorava; vaig remuntar-me al principi de la meua existència, tal vegada de tota la humanitat, i de colp vaig sentir l'es- garrifós moment del part i em vaig despertar. No vaig tro- bar-te al meu costat, tampoc no ho esperava: mai no hi fores quan et necessitava..., però sense saber quan, apa- regueres davant, mirant-me amb els teus ulls cel, com si no compreguessis la meua suor seca al front, interrogant-me. No hi va haver resposta. Vares arribar a fer-me dubtar de les ombres i de les paraules, del sol i de la comunicació, fins de l'amor i l'odi, tant que mai no vaig tornar a dir res.

Vaig tancar la llum i la imatge morí dins el miral que l'havia engendrada i per primera vegada em vaig sentir tot sol.

FRANCESC RIERA BUFORN